

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamp plurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia VIII. Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum,
quasi sonum sublimis Dei. Cum ambularent, quasi sonus erat multitudinis,
ut sonitus castrorum: cumque starent, dimittebantur ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

actibus præbeamus exempla, & mala quæ egimus, abscondant à iudicio timor & pœnitentia. In translatione autem veteri de his alis dicitur: *Singulis dua conjuncta, & regentes corpora eorum.* In quibus verbis intelligitur, quia & ipsæ erant pennæ, quæ jungebantur alterius ad alterum, & ipsæ quæ eorum corpora cooperiebant. Quod per figuram bene accipitur, quia illæ nos virtutes apud omnipotentem Deum protegunt, quas ex charitate proximis impartimur, atque conjungimus. Cum quibus dum concorditer vivimus, mala quæ fecimus, velamus. Possunt ergo etiam per has alas duo præcepta charitatis intelligi, amor scilicet Dei, & proximi. Amādo enim Deum, nostra in nobis mala persequimur, id est, corpus velamus. Diligendo autem proximum, & ei in quo prodesse possumus festinamus, id est, alas ad alterum tendimus. Hoc autem quod subditur, [Et alterum similiter velabatur,] in translatione veteri non habetur. Et quæri potest, cur postquam dictum est: [Unumquodque duabus alis velabat corpus suum,] subjungitur: [Et alterum similiter velabatur.] Translationem autem Septuaginta interpretum, Aquilæ, Theodorionis, & Symmachi sollicitè perscrutantes, nihil ex his verbis invenimus: sed beati Hieronymi scripta relegentes agnovimus, quia hanc sententiam in Hebræa veritate ita positam, non quidem juxta verbum, sed juxta sensum, invenerit. Quæri etenim potest cur postquam dictum est: [Unumquodque velabat corpus suum,] statim subditur: [Et alterum similiter velabatur.] Si enim diceret unum & alterum, loquendi ratio stare. Postquam verò dictum est, unumquodque, cur adjicitur, alterum, cum in unoquoque omnes comprehenduntur? Sed si & perfectorum vitam, & proficientium merita distinguimus, & unumquodque & alterum non irrationabiliter positum videmus. Qui enim & sua desunt, & virtutum pennas ad proximos in exemplum tendunt, proculdubio perfecti sunt. Sunt autem plerique parvulorum, qui eorum lacrymas conspiciunt, & imitantur. Et qui nudi in suis pravitatibus esse potuissent, sanctos vigilantioresque viros confiderant: moxque suis pravitatibus irati, accenduntur ut plangent, & inflammantur ad pœnitentiam. Atque ut velare sanctos corpora sua conspiciunt, ita ipsi quoque lacrymarum suarum alis velantur. Sciplos enim magnis increpationibus feriunt, cur qui virtutes non habent, peccata sua minimè deplorant, si adhuc & illi plangere non desinunt, qui jam virtutum pennas per exempla ad proximos tendant. In quibus verbis necesse est, ut nos qui parvuli adhuc sumus, perfectorum semper & virtutes & lacrymas ante mentis nostræ oculos ponamus. Imitemur quæ in illis aspiciamus, ut dum cœperimus per incrementa crescere, possimus ab illo districto examine mala quæ fecimus, velare. In assiduis enim fletibus, in quotidiana nostra pœnitentia habemus sacerdotem in calis, qui interpellat pro nobis. De quo etiam per Joannem dicitur: *Si quis peccaverit, advocatum habemus apud patrem, Jesum Christum justum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.* Ecce exultat animus, cum advocati nostri potentiam audimus. Sed exultationem nostram iterum remordet timor, quia ipse qui nobis advocatus est, dicitur justus. Nos enim causas injustitiæ habemus, justus verò advocatus injustas causas nullo modo suscipit, nec verba dare pro injustitia consentit. Quid ergo agimus, & accusamus. Scriptum est: *Iustus in principio accusator est sui.* Quilibet etenim peccator conversus in fletibus, jam justus esse inchoat, cum cœperit accusare quod fecit. Cur enim justus non sit, qui contra suam injustitiam jam per lacrymas sævit?

A Justus igitur advocatus noster justos nos defendet in iudicio: quia nosmetipsos & cognoscimus & accusamus injustos. Non ergo in fletibus, non in actibus nostris, sed in advocati nostri allegatione confidamus: Qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum: Amen.

HOMILIA VIII.

Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis Dei. Cum ambularent, quasi sonus erat multitudinis, ut sonitus castrorum: cumque starent, dimittebantur pennæ eorum. Nam cum fieret vox super firmamentum quod erat super caput eorum, stabant, & submittebant alas suas. Et super firmamentum quod erat imminens capiti eorum, quasi aspectus lapidis saphiri, similitudo throni: & super similitudinem throni, similitudo quasi aspectus hominis desuper. Et vidi quasi speciem electri, velut aspectum ignis, intrinsecus per circuitum, à lumbis ejus & desuper: & à lumbis ejus usque deorsum vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu, velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluvie. Hic erat aspectus splendoris per gyrum. Et hæc visio similitudinis glorie Domini. Et vidi, & cecidi in faciem meam.

Quod per exempla justorum multi proficiant, superioris locutionis fine tractatum est. Atque hoc ipsum Propheta nobis certius aperit, cum his quæ dixerat, adjungit: [Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum.] Solent in sacro eloquio per aquas, populi designari. Unde per Joannem dicitur: *Aquæ verò sunt populi.* Idcirco autem aquis populus designatur, quia & in vita sonum habet ex tumultu carnis, & quotidie defluit ex decursu mortalitatis. Ut autem sæpe jam diximus, alæ sunt animalium, virtutes sanctorum. Quid est ergo quod Propheta alarum sonum audit quasi sonum aquarum multarum, nisi quod ex omnipotentis Dei pietate illæ alæ virtutum, quæ in paucis prius sanctis sonabant, jam nunc prædicatione diffusæ, in multorum populorum conversatione resonant? Incarnato enim, passò, ac resurgente Domino, pauca pennata animalia fuerunt: quia rari valde extiterunt, qui cælestia desiderarent, & virtutum pennis se in alta suspendere. Sed postquam divinitatis ejus prædicatio in mundo diffusa est, quanti jam parvuli, quanti graviore, quanti fortes juvenes, quanti imbecilles, quantæ convulse peccatrice, quantæ annoxæ, virgines per fidem, per spem, per amorem ad cælestia evolant, quis dicere, quis æstimare sufficiat? Ecce alarum sonitus, qui prius in paucis animalibus fuit, jam nunc in populis resonat, jam nunc mundi multitudinem ad cælestia desiderium pennæ virtutum levat. Bene ergo dicitur: [Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum:] quia sicut præfati sumus, ille virtutum sonus qui in aurem Dei prius ex paucis sanctis factus est, postmodum ex aquis multis, id est, ex innumerabilibus est populis multiplicatus. De quo sono adhuc bene additur: [Quasi sonum sublimis Dei.] Quid est quod alarum sonus in sanctis animalibus quasi sonus sublimis Dei dicitur, nisi quod omnipotens

F F ff

* al. deflunt.

1. Joan. 2. 1

Prov. 18. 1

S. Bonav.

Phar. c. 267

Apoc. 17.
Idem l. 17.
Mor. c. 10.
Ez. 19. c. 23.
Ez. 26.
Hier. in Is.
c. 4. 17 in
Ezech. 10.
Aug. cont. l.
Pet. c. 35.

Deus & ipse implet mentes sanctorum caelesti desiderio, & ipse exaudit impletas: Ipse etenim creat in sanctorum cordibus amorem, & ipse ex amantibus cordibus precem suscipit. Negationem suam Petrus fleuit amare, sed tamen illic praeimitur, quia Jesus respexit Petrum. Venit Maria Magdalene post multas maculas culpae ad pedes Redemptoris nostri cum lacrymis: sed quis illam infudit intus, nisi qui benigne suscepit foris? Quis illam ad lacrymas urgebat per compunctionis spiritum, nisi qui hanc exterius coram simul recumbentibus recipiebat ad veniam? Redemptor igitur noster peccatricis mulieris mentem trahebat, cum de culpa compungeret: suscipiebat, ut à culpa liberaret. Bene ergo iste alarum sonus quasi sublimis Dei dicitur: quia quidquid in sanctorum virtutibus agitur, ejus est gratiae qui merita largitur. Qui recte per Prophetam sublimis Deus esse memoratur. In scriptura etenim sacra aliquando Deus nuncupativè, aliquando verò essentialiter dicitur. Nuncupativè enim dicitur, sicut scriptum est: *Ecce constitui te deum Pharaonis*. Et sicut Moyses ait: *Si quis hoc, vel illud fecerit, applica illum ad deos, videlicet ad sacerdotes*. Qui rursus dicit: *Dei non detrahes*, id est sacerdotibus. Et sicut Psalmista ait: *Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos discernit*. Essentialiter autem Deus dicitur, sicut ipse ad Moysen dicit: *Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob*. Unde Paulus Apostolus volens nuncupativum Dei nomen ab essentiali discernere, de Redemptore nostro locutus est, dicens: *Quorum patres, ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia, Deus benedictus in secula*. Qui enim nuncupativè dicitur Deus inter omnia, nequaquam essentialiter Deus super omnia est. Ut ergo ostenderet Christum naturaliter Deum, non hunc Deum tantummodo, sed Deum super omnia esse memoravit: quia & electus quisque, sicut praeimisimus, vel in exemplo justitiae prerogando positus dici deus potest, sed inter omnia, quoniam nuncupativè deus: Christus autem Deus est super omnia, quia naturaliter Deus. Quem ergo Paulus Deum super omnia, hunc Ezechiel propheta Deum sublimem nominat. Postquam verò dictum est: *Audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum*; quia adhuc additur: *Quasi sonum sublimis Dei*; etiam hoc intelligere possumus, quod futurum electis omnibus scimus. Alarum etenim sonitus, sicut diximus, fuit in praedicatoribus sanctis: aquarum sonitus, in conversis & sequentibus populis. Sed idem ipse sonitus erit quandoque sonus sublimis Dei: quia multitudo, quae nunc ad fidem per sanctos doctores trahitur, quandoque in caelestem patriam congregabitur, ut ibi omnes electi sine fine laudent, cum viderint sine fine quem laudent. Et quia tunc perfectè corpus Redemptoris efficitur omnis multitudo sanctorum, juxta Pauli vocem dicentis: *Quia & ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei*; eique ita tunc inhærent, ut eis de corruptione, quae per resurrectionem vincitur, jam nihil in suo sancto amore contradicat, sed unita gloriae sui Redemptoris fiat; rectè dicitur: *Quasi sonum sublimis Dei*. Notandus est ordo describentis, quia prius sonus ex alis animalium, qui postmodum quasi sonus aquarum multarum: ad extremum verò quasi sonus sublimis Dei dicitur. Quod enim prius praedixerunt sancti, hoc postmodum crediderunt atque tenuerunt conversi ad fidem populi, qui ad extremum quoque liberatori omnium reddent laudem in caelestia sublevati. Sonus itaque animalium fit quasi sonus aquarum, & sonus aquarum fit quasi sonus sublimis Dei: quia laudem omnipotentis Domini, quam prius in mundo pauci, hanc postmodum multi clamaverunt. Et quam nunc multi clamant, cum adhuc eis in semetipsis sua corruptio repugnat, hanc in caelestem patriam electi omnes suo jam capiti uniti resonabunt. Adhuc autem san-

ctorum animalium opera virtutesque describuntur, cum subditur: *[Cum ambularent, quasi sonus erat multitudinis, ut sonitus castrorum]*. Si per sonitum sublimis Dei, laus nostri creatoris in caelesti patria designatur, mirandum non est quòd rursus ad sanctorum opera in hac adhuc vita viventium propheticus sermo refunditur: quia sanctus Spiritus in corde prophetarum, quod simul ostendit intus, non simul eicit per linguam foras. Aqua quippe scientiae qua prophetantis animus repletur, in contemplatione vehementer exuberat. Sed quia angustum est spiritui omne os hominis, id est foramen carnis, ad explendam illam immensitatem quae conspicitur, proferendo lingua variatur. Postquam ergo sonum alarum quasi sonum sublimis Dei esse contempsit in caelis, rursus ad terras redit, & pennata animalia quid hinc agant, loquitur, ut illic summa mereantur, dicens: *[Cum ambularent, quasi sonus erat multitudinis, ut sonitus castrorum]*. Cum praedicatorum sancti mundum praedicatione & trahendo circumveant, animalia ambulant. Et quia hic etiam quos colligunt, statim ut crediderint, in laudem nostri creatoris exsurgunt, fit sonus quasi sonus multitudinis. Et quia in praedicatione eadem bellum contra aëreas potestates sumunt, rectè subjungitur: *[Ut sonitus castrorum]*. Cum enim sancti praedicatoribus fideles populi conjunguntur, contra malignos spiritus in prociectu fidei multitudines castrorum fiunt. Et dum quotidie fideles quique caelestibus desideriis replentur, terrena despiciunt, dura sibi pro amore supernae patriae proponunt, contra potestates aëreas castra fiunt; quia armati fide, & bonis operibus muniti gradiuntur. Quasi enim quibusdam castris spiritualis exercitus per Paulum dicitur: *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversus insidias diaboli: quia non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed adversus principes & potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in caelestibus*. Sanctorum ergo multitudines castra sunt, quae bellum contra potestates aëreas susceperunt. Unde & sancta universalis Ecclesia ita sub specie dilectae describitur, ut dicatur: *Pulebra es amica mea, suavis & decora sicut Hierusalem, terribilis ut castrorum acies ordinata*. Quia enim Hierusalem pacis visio interpretatur, cujus nomine patria caelestis exprimitur, sancta Ecclesia suavis & decora ut Hierusalem dicitur, quia ejus vita & desiderium visioni jam pacis intimae comparatur, ut in eo quoddam auctorem suum diligit, quòd ejus speciem videre concupiscit, de quo scriptum est: *In quem desiderant Angeli prospicere*, per ipsa jam amoris sui desideria Angelis similis dicatur: quae quantum Deo amabilis efficitur, tanto agitur ut malignis spiritibus terribilis fiat. Qualiter autem fit terribilis, subjuncta comparatione ostenditur, id est, *ut castrorum acies ordinata*. Quid est quòd sancta Ecclesia hostibus suis ut castrorum acies sit timenda? Non enim à magno intellectu vacat ista comparatio, & idcirco est subtiliter intuenda. Scimus enim & constat, quia castrorum acies tunc hostibus terribilis ostenditur, quando ita fuerit constipata atque densata, ut in nullo loco interrupta videatur. Nam si ita disponitur, ut locus vacuus per quem hostis possit ingredi, dimittatur, profectò jam suis hostibus terribilis non est. Et nos ergo cum còtra malignos spiritus spiritualis certaminis aciem ponimus, summopere necesse est ut per charitatem semper uniti atque constructi, & nunquam interrupti per discordiam inveniamur: quia si quaelibet bona in nobis opera fuerint, si charitas desit, per malum discordiae locus aperitur in acie, unde ad feriendos nos valeat hostis intrare. Antiquus verò inimicus castitatem in nobis, si sine charitate fuerit, non timet: quia ipse nec carne premitur, ut in ejus luxuria dissolvatur. Ab continentiam non timet, quia

Luc. 22. b

Luc. 7. f

Exod. 7. a

Exod. 22. c

Ibid. d

Psal. 81. a

Exod. 3. b

Rom. 9. b

Rom. 8. d

Hier. in E-

zech. 1. &

in Isa. c. 15.

& in Job; 8

Eph. 6. b

1. Pet. 1. c

1. Cant. 6. a

1. Cant. 6. a

ipſe cibo non utitur, qui neceſſitate corporis non
urgetur. Distributionem terrenarum rerum non ti-
met, ſi eidem operi charitas deſit: quia divitiarum
ſubſidiis nec ipſe eget. Valde autem in nobis chari-
tatem veram, id eſt, amorem humilem quem nobis
viciſſim impendimus, timet, & nimis concordia
noſtra invidet; quia hanc nos tenemus in terra,
quam ipſe tenere nolens admittit in caelo. Bene ergo
Cant. 6. d. dicitur: *Terribilis ut caſtrorum acies ordinata*; quia
electorum multitudinem eodem maligni ſpiritus perti-
meſcunt, quod eos per charitatis concordiam unitos
contra ſe & conglobatos aſpiciunt. Quanta autem
ſit concordia virtus oſtenditur, cum ſine illa virtu-
tibus reliquae, virtutes non eſſe monſtrantur. Magna
Rom. 14. a. enim eſt virtus abſtinentiae: ſed ſi quis ita ab alimen-
tis abſtineat, ut ceteros in cibo diſiudicet, & alimen-
ta eadem quae Deus creavit ad percipiendum cum
gratiarum actione, in fidelibus etiam damnet, quid
huic virtus abſtinentiae facta eſt niſi laqueus culpae?
Unde Pſalmiſta quoque nullam eſſe abſtinentiam ſi-
ne concordia designans, ait: *Laudate eum in tym-
pano & choro*. In tympano enim corium ſiccum re-
ſonat, in choro autem voces concorditer cantant.
Quid ergo per tympanum niſi abſtinentia, & quid
per chorum niſi charitatis concordia designatur?
Qui itaque ſic abſtinentiam tenet, ut concordiam
deleat, laudat quidem in tympano, ſed non laudat
in choro. Et ſunt nonnulli, qui dum plus ſapere,
quam neceſſe eſt, ſtudent, à proximorum pace reſi-
liunt, dum eos velut hebetes ſuſtoſque contem-
Mar. 9. f. nunt. Unde per ſe Veritas admonet, dicens: *Ha-
bete in vobis ſal, & pacem habete inter vos*: ut quiſ-
quis habere ſal ſapientiae ſtudet, curet neceſſe eſt,
quatenus à pace concordiae nunquam recedat. Quod
verò de his duabus virtutibus diximus, hoc de cete-
ris omnibus ſentendum eſt. Unde Paulus terribili-
ter admonet, dicens: *Pacem ſectamini cum omnibus,*
Hebr. 12. d. *& ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Deum*. Quia
autem niſi ſine concordia Deo placeat, ipſa per ſe
Mat. 5. a. Veritas demonſtrat, dicens: *Si offers munus tuum
ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus
habet aliquid adverſum te, relinque ibi munus tuum
ad altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, &
tunc veniens offeres munus tuum*. Ecce à diſcordanti-
bus accipere non vult ſacrificium, holocaustum ſu-
cipere recuſat. Hinc ergo perpendite, quantum ſit
malum diſcordiae, propter quod & illud abijcitur,
per quod culpa laxatur. Quia verò electi ſemper in
charitate conjuncti ſunt, & haec eadem eorum chari-
tatis ſonum laudis reddit auctori, malignis verò ſpi-
ritibus, id eſt, antiquis ſuis hoſtibus poenam incu-
tit timoris; rectè nunc de pennatis animalibus dicitur:
[*Cum ambularent, quaſi ſonus erat multitudi-
nis, ut ſonitus caſtrorum*.] Libet autem ab exortu
ſanctae Eccleſiae fidei oculos uſque ad finem mundi
tendere, & haec eadem caſtra quo modo ambulent,
videre. Caſtra enim multitudines appellantur exer-
citus, cum in prociectu pergunt, aut in certo quo-
libet loco in itinere demorantur. Caſtris ergo via eſt
vita praſentis ſaeculi, omnibus concorditer viven-
tibus ſanctis. Alia autem ſunt caſtra praedicatorum,
qui huc illucque pro colligendis animabus in ſancti
operis prociectu laborant. Alia caſtra continen-
tium, atque ab hoc mundo recedentium, qui con-
tra malignorum ſpirituum bella quotidie in corde ſe
praeparant. Alia caſtra bonorum conjugatorum,
qui viventes in amore omnipotentis Dei concorditer,
ſic viciſſim ſibi carnis debitum ſolvunt, ut tamen
quid Deo de bonis operibus debeant, nullatenus
obliſcantur. Sed & ſiqua ut homines delin-
quant, haec inceſſanter piis actibus redimunt. Quia
ergo diſtincti fidelium ordines ab exortu ſanctae Ec-
cleſiae uſque ad finem mundi concorditer viventes,
contra poteſtates aëreas dimicant, caſtra ambulant;
& ſit quaſi quidam caſtrorum ſonitus, quia in eis ad
S. Greg. Tom. I.

A laudem omnipotentis Dei & virtutum gladij & ar-
ma miraculorum ſonant. De ſanctis verò animalibus
adhuc ſubditur: [*Cumque ſarent, demittebantur pen-
nae eorum*.] Stant ſanctae animalia, quando ea quae
Dei ſunt, intenta contemplatione conſiderant. Sed
eorum pennae deponuntur, quia dum alta Dei judi-
cia aſpiciunt, ſuae eis virtutes vileſcunt. Quod aper-
tè exponitur, cum ſtatim ſubditur: [*Nam cum fie-
ret vox ſuper firmamentum quod erat ſuper caput eo-
rum, ſtabant, & ſubmittebant alas ſuas*.] Firma-
mentum ſuperius ſub intellectu duplici judicavimus
exponendum. Poſſunt enim, ſicut dictum eſt, firmam-
enti nomine caeleſtes poteſtates intelligi. Et
poteſt firmamenti nomine, incarnatus Unigenitus,
per hoc quòd in eum natura noſtra ad aeternitatem
firmata eſt, designari. Prius ergo quid ſentimus de
Angelis, & poſtmodum de Domino Angelorum,
loquamur. Ecce enim dicitur: [*Cum fieret vox
ſuper firmamentum, ſtabant, & ſubmittebant alas
ſuas*.] Quo in loco, hoc primò ſciendum eſt, quia
ſubmittere, non ab inferiori ad ſuperiora tendere,
ſed à ſuperiori ad inferiora alas deponere, debet in-
telligi, propter hoc quod praemiſſum eſt: [*Cum ſa-
rent, demittebantur penna eorum*.] Quaerendum ita-
que nobis eſt, quae ſit vox quae ſuper firmamentum
ſit. Sed eandem vocem melius intelligimus, ſi ab
imis ad ſuperiora gradientes, quaſi quibusdam paſ-
ſibus aſcendamus. Sicut auditus corporis excitatur
voce, ita ſenſus mentis excitatur intellectu, qui de
interioribus agitur. Vox ergo eſt in mente, quaſi
quidam ſonus intelligentiae. Sed ſciendum eſt, quia
noſtris ſenſibus aliquando vox carnis loquitur, ali-
quando vox animae, aliquando vox firmamenti,
aliquando vox quae ſuper firmamentum eſt. Ponamus
enim ante oculos, quòd quiſpiam ſit laeſus à
proximo, qui ex humana ratione cogitat ut vicem
laeſioni reddat, malum pro malo retribuatur: huic
vox carnis loquitur in mente, quia cum divina man-
data praecipiant bene nos facere his qui nos oderunt,
quiſquis malefacere ſe odientibus cogitat, in ejus
animo vox carnis ſonat. Multa terrena quotidie agimus,
poſt haec ad orationem redimus. Accenditur ad compun-
ctionem animus, ſed earum rerum quas egimus, im-
M. 1. g. gines verſantur in mente, & intentionem compun-
ctionis praepediunt in oratione: & quod volentes foris egimus, hoc interius patimur
invisi, ut quaedam cogitationum phantaſmata men-
tem per imagines corporeas diſpergant, ne ſtrictè
totam in oratione ſe colligat. Haec quoque vox car-
nis eſt. Cum verò & iſta ſubigimus, atque ab oculis
mentis cunctas corporeas imagines effugamus, ipſam
in nobismetipſis naturam animae quaerentes, quaſi
ſit quae carnem vivificare poteſt, ſed ſemetipſam
stringere in bonis cogitationibus, ſicut deſiderat,
non poteſt: invenimus quemdam intellectualem ſpiri-
tum per creatoris potentiam viventem, corpus quod ſuſtinet,
vivificantem, ſed tamen oblivioni ſubditum, mutabilitati ſubjectum, quem ſaepe
timor afficit, lætitia extollit. Ipſe itaque intellectus
animae vox ejus eſt, quia ſonat quòd eſt: quae tamen
adhuc vox ſub firmamento eſt. Sed tranſcendentes
animam, vocem de firmamento quaerimus, cum illa
ſanctorum Angelorum innumera multitudo in om-
nipotentis Domini conſpectu qualis ſit, investigamus,
quae ſit in eis ſine ſine feſtivityſis viſionis Domini,
que lætitia ſine defectu, qui amoris ardor non crucians,
ſed delectans; quantum in eis ſit deſiderium viſionis
Dei cum ſatietaſte, & quanta ſatietaſte cum deſiderio
In quibus nec deſiderium poenam generat, nec ſatietaſte
faſtidium parit. Quo modo inharendo beatitudini ſunt
beati: quo modo contemplando ſemper aeternitatem, ſunt
aeterni: quo modo conjuncti vero lumini, facti ſunt lux:
quo modo aſpicientes ſemper incommutabilem, mutati ſunt in incommutabilitatem.
Sed cum iſta de Angelis cogitamus, adhuc
F f f f ij

vox de firmamento est, non super firmamentum. A
 Transcat ergo animus, & ab ipsis transeat omne
 quod creatum est. In solo creatoris sui lumine fi-
 dei oculos figat, quod unus vivificet omnia, qui
 creavit, Deus: quod ubique est, & ubique totus
 est: quod incircumscribitur & incomprehensibilis
 sentiri potest, & videri non potest: quod nunquam
 deest, & tamen ab iniquorum cogitationibus longè
 est: quod nec ibi deest, ubi longè est; quia ubi non
 est per gratiam, adest per vindictam: quod omnia
 tangit, nec tamen equaliter omnia tangit. Quæ-
 dam enim tangit ut sint, nec tamen ut vivant & len-
 tiant, sicut sunt cuncta insensibilia. Quædam tangit
 ut sint, vivant, & sentiant, nec tamen ut discer-
 nant, sicut sunt bruta animalia. Quædam tangit ut
 sint, vivant, & sentiant, & discernant, sicut est hu-
 mana & angelica natura. Et cum ipse nunquam si-
 bimetipsum sit dissimilis, dissimiliter tamen tangit dis-
 similia. Quod ubique præsens est, & inveniri vix
 potest: quod stantem sequimur, & apprehendere
 non valemus. Ponamus ergo ante oculos mentis,
 quæ illa natura sit quæ tenet omnia, implet omnia,
 circumplectitur omnia, superexcedit omnia, susti-
 net omnia. Nec alia ex parte sustinet, atque alia
 superexcedit: neque alia ex parte implet, atque
 alia circumplectitur: sed circumplectendo implet,
 implendo circumplectitur, sustinendo superexcedit,
 superexcedendo sustinet. Hujus nature potentiam
 cum strictus in ea cogitat animus, vox super firmam-
 entum fit: quia ejus intellectum concipit, qui &
 Angelorum sensum sua incomprehensibilitate trans-
 cendit. Cum ergo vox super firmamentum fit, stant
 animalia, & submitunt alas suas: quia sanctorum
 mentes cum creatoris sui potentiam intenta con-
 templatione considerant, vispiciunt eorum animo
 virtutes quas habent; & tantò sunt apud se humil-
 es, quanto eis illud altum est quod super Angelos
 sonat. Fortasse enim doctores sunt: sed cum cœpe-
 rint tacita mente cogitare quæ sit ineffabilis Dei sa-
 pientia, quæ mentes hominum sine strepitu verbo-
 rum docet, & quo modo hæc eadem sapientia si au-
 ditorum mentes non doceat, vox docentium vacuè
 laborat; sua eis doctrina protinus vilescit; quia ne-
 que qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui
 incrementum dat Deus. Fortasse prophetae sunt: sed
 cum tacita mente considerant, quia prophetiæ suæ
 oculo simul omnia divinitatis mysteria penetrare
 non possunt, quoniam sicut ait Apostolus: *Ex parte
 cognoscimus, & ex parte prophetamus*; in illa
 immensitate secretorum vident, quia parum est omne
 quod vident, atque ex ipsa * immensa altitudine
 luminis considerant, quam minus sic illud quod in-
 tento oculo quasi per rimas viderunt. Deponant ergo
 alas suas, cum vox super firmamentum fit, id
 est, humiliantur in eo quod apprehendunt cum su-
 perna conspiciunt, quæ ab eis comprehendi non
 possunt. Sepe etiam sanctorum cogitationibus ipsa
 quæ habent bona blandiuntur, ut eorum mentes in
 aliqua sui fiducia elevent: sed protinus ad occulta
 Dei judicia recurrunt, quo modo alij ex virtutibus
 ad infernum per elationem corruunt, alij ex vitiis
 correcti, ad cælum per humilitatem levantur. Unde
 nos ad humilitatem revocans Propheta terret &
 admonet, dicens: *Venite, & videte opera Domini,
 quam terribilis in consiliis super filios hominum.*
 Quis enim dignè considerare valeat, quantus super
 nos terror sit consiliorum Dei, quando & alter ex
 virtutibus in finem tendit ad vitia, & alter ex vi-
 tiis in virtutibus concludit finem? Quia juxta Salo-
 monis vocem: *Sunt justi atque sapientes, & opera
 eorum in manu Dei. Nec tamen scit homo, utrum
 amore, vel odio dignus sit, sed omnia in futuro ser-
 vantur incerta. Et: Est via, que videtur hominibus
 recta, & novissimum ejus ducit ad mortem.* Hæc ita-
 que occulti judicij profunda cogitare, quid est aliud

quàm alas deponere, id est, de nulla jam virtute
 confidere, sed sub magno timore trepidare? Sive
 enim omnipotentis Dei naturam considerent, sive
 ejus judicia perpendant, trepidant, pertimescunt.
 Eis ergo quasi alas deponere, est virtutes quas ha-
 bent, humiliare. Sic Abraham alas deposuit, qui
 quando loqui cum Deo cœpit, pulverem & cinere-
 rem se esse cognovit, dicens: *Loquar ad Dominum*
meum, cum sim pulvis & cinis? Sic Moyses alas de-
 posuit, qui eruditus omni scientia Ægyptiorum,
 mox ut verba Domini audivit, verba se non habere
 apprehendit, dicens: *Obsecra Domine, non sum elo-
 quens ab heri & nudius tertius. Ex quo enim locutus*
es ad servum tuum, impeditioris & tardioris lingua
sum. Ac si apertè diceret: Postquam à te verba vitæ
 audio, confusum me in verbis prioribus agnosco.
 Sic Isaias, cujus vita Domino ad prædicandum pla-
 cuerat, cum eundem Dominum contemplatus, car-
 bone de altari in ore tactus est, ait: *Va mihi quia*
tacui, quia vir pollutus labiis ego sum. Ecce ad su-
 periora sublevatus, sibimetipsum de labiorum pollu-
 tione displicuit. Nisi enim cælestis munditiæ alta
 conspiceret, esse se judicabilem non invenisset. Sic
 loquente Domino Hieremias clamat: *Aa a, Domi-
 ne Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum.* Juxta
 enim ea verba quæ audiebat, verba se non habere
 cognoverat. Sic Daniel sublimem visionem videns,
 per plurimos dies elanguit & ægotavit: quia hi qui
 in virtutibus fortes sunt, cum altiora Dei conspi-
 ciunt, in sua sibimet æstimatione infirmi atque im-
 becilles fiunt. Sic beatus Job, de quo Dominus ami-
 cis illius dixit: *Non estis loquuti coram me rectum,*
sicut servus meus Job; cum verba Dei colloquentis
 audiret, respondit, dicens: *Inspicienter loquutus sum,*
& que ultra modum excederent scientiam meam. Et
 paulò post: *Idcirco ipse me reprehendo, & ago peni-
 tentiam in favilla & cinere.* Qui enim quantum ad
 homines sapienter loquutus fuerat, loquentem sibi
 Deum audiens, inspicienter se locutum fuisse repre-
 hendit; quia in contemplatione veræ sapientiæ sua
 ei sapientia viluit. Ad vocem ergo desuper venien-
 tem animalia alas deponunt; quia virtutem Dei si-
 ve in natura sua contemplari requiremus, sive in oc-
 cultis judiciis investigare cogitemus, pro eo quod
 ejus alta nobis impenetrabilia sunt, nostra nobis si
 qua inesse bona credebantur, vilescunt. Et qui in
 quantalacumque scientia volare credebamur, in-
 visibili super nos naturam, & impenetrabilia ejus
 judicia perpendentes, submissis alis humiliter ita-
 mus. Sequitur: *[Et super firmamentum quod erat
 imminens capiti eorum, quasi aspectus lapidis sap-
 phiri, similitudo throni: & super similitudinem thro-
 ni, similitudo quasi aspectus hominis desuper.]* Quid
 per thronum, nisi illæ virtutes angelicæ designan-
 tur, quæ ipsos quoque Angelos dignitate loci super-
 rioris excedunt? Nam cum Angeli nuncij dicantur,
 & sæpe Angeli ad annuncianda quædam hominibus
 veniant, Throni missi ad ministerium nuncij nul-
 quam leguntur; quia eis longè sublimiùs creator
 omnium præsidet. Unde Paulus Apostolus ordines
 cælestium agminum, quos ad tertium cælum rap-
 tus viderat, describens ait: *Sive Throni, sive*
Dominations, sive Principatus, sive Potestates,
omnia per ipsum, & in ipso creata sunt. Thronos
 igitur ante eos Angelorum ordines dixit, quibus
 illos prælatos esse cognovit. Bene autem Thronus
 lapidi sapphiro comparatur: quoniam lapis sapphi-
 rus æreum habet colorem. Virtutes ergo cælestium
 lapide sapphiro designantur; quia hi spiritus,
 quibus Deus omnipotens altius præsidet, superioris
 loci in cælestibus dignitatem tenent. Super thro-
 num verò similitudo hominis: quia & super illas
 virtutes, quæ & ipsos Angelos antecedunt, nostri
 est gloria Redemptoris. Notandum ergo, qui ordo
 servatur. Super animalia enim firmamentum, super

1. Cor. 3.

1. Cor. 13. c

* al. am-
plitudine
luminis.

Isai. 65. a

Eccle. 9. a

Ibid.

Prov. 14. c

Gen. 18. a

Ab. 7. c

Exod. 4. c

Isai. 6. b

Hier. 1. a

Dan. 8.

Job. 42. b

Ibid.

Ibid.

Sup. hom. 2.

Et l. 19.

Mor. 4. 13.

Col. 1. a

firmamentum thronus, super thronum homo esse describitur: quia & super sanctos homines adhuc in hac corruptione corporis viventes, Angeli & super Angelos, superiores & Deo proximas, elevatus est mediator Dei & hominum homo Christus Jesus. Sin vero, ut prædiximus, firmamenti nomine mediator Dei & hominum pro assumpta humanitate debet intelligi, quia sub unius nominis appellatione solent per prophetiæ spiritum multa signari, vox super firmamentum facta est, quæ super baptizatum Dominum de celo sonuit, dicens: *Tu es filius meus dilectus, in te complacui.* Sicut per Evangelistam alium dicitur: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Queramus igitur quo modo hanc vocem animalia audiunt, & alas deponunt. Habacuc propheta requisitus dicit: *Domine audivi aurium meum, & timui: consideravi opera tua, & expavi.* Quid est autem quod Pater de filio loquitur, dicens: *In quo mihi complacui?* Omnis enim qui penitendo corrigit aliqua quæ fecit, eo ipso quo penitet, se sibi displicuisse indicat, quia emendat quod fecit. Et quia omnipotens Pater sicut intelligi ab hominibus poterat, humano modo de peccatoribus locutus est, dicens: *Penitet me fecisse hominem super terram:* quasi sibi metipsum displicuit in peccatoribus quos creavit. In solo autem sibi unigenito Domino nostro Jesu Christo complacuit; quia hunc inter homines hominem creasse eum non penituit, in quo peccatum nullum omnimodo invenit, sicut de illo per Psalmistam dicitur: *Iuravit Dominus, & non penitebit eum, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* In solo ergo sibi Redemptore nostro complacuit Pater, quia in eo solo non invenit culpam, in qua se reprehendat quasi per penitentiam. Sancta itaque animalia vocem super firmamentum audiant, & pertimescant: quia si solus sine peccato est, in ejus innocentia aspiciunt in quantum ipsa quotidie delinquant, quæ necesse est ut incessanter desinant. Considerent quoque quia & ipse auctor vitæ sine passionis dolore ex hac vita non exiit. Et hæc ergo vox super firmamentum facta est; quia omnipotentis Patris sententia etiam de morte ac resurrectione Unigeniti processit. Sed cum vox super firmamentum sistat animalia, & submitunt alas suas, quia sancti quique cum ipsum quoque Unigenitum flagellatum in hoc mundo conspiciunt, deponunt si quid de suis meritis præsumunt. Nam si ipse hinc sine flagello non exiit, qui venit sine peccato, quo modo flagellis digni non erunt, qui huc cum peccato venerunt? Ipsum ergo firmamentum, quod est super caput animalium, id est, quod transcendit mentes sanctorum, habet super se vocem; quia Redemptor noster eam quam cum Patre disposuit ex divinitate sententiam pertulit in carne, quam audientes iusti terrentur, & omnem de suis viribus præsumptionem deponunt. Quibuslibet etenim virtutibus pollear, quid digna est vita peccatorum, si & ejus vita pro nobis flagello subjacuit, quæ subdita nulli peccato fuit? Sed ecce gravis nobis quæstio oritur, cum dicitur, quia super firmamentum quod erat imminens capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri, similitudo throni. Si enim per firmamentum Dominus, & per lapidem sapphirum, & similitudinem throni summa illa potestates angelicæ figurantur, quo modo super firmamentum, id est, super Dominum esse credende sunt, cum & mox subditur: *[Et super similitudinem throni, similitudo quasi aspectus hominis de super?]* Nam si ita, ut dictum est, per firmamentum exprimitur Dominus, & rursus homo accipitur Dominus, qua ratione potest intelligi & ipse super thronum, & ipse sub throno? Sed adstrictos hujus quæstionis nodos ipse solvit, de quo loquimur, qui afflatu sancti Spiritus ea quæ clausa sunt, aperit. In-

caratus enim Unigenitus Patris per hoc quod homo factus est, infra Angelos fuit, sicut de eo scriptum est: *Minuisti eum paulo minus ab Angelis.* *psal. 8. a* Resurgens autem & ascendens in celos, omnibus angelicis potestatibus præfideret, sicut de eo illic rursus scriptum est: *Omnia subiecisti sub pedibus ejus.* *ibid.* Et sicut ipse ait: *Data est mihi omnis potestas in celo & in terra.* *Matt. 28. d* Firmamentum ergo sub throno, & homo super thronum est: quia per humanæ assumptionem naturæ & ipse est sub Angelis natus, & ipse super Angelos exaltatus. Qui & prius quam per resurrectionis exaltaretur gloriam, divinitate super Angelos fuit, sed tamen ab Angelis, ut dictum est, humanitate minoratus, ex qua morti subjacuit. At postquam mortem resurgendo calcavit, humanitatem suam etiam majestatis Angelorum superposuit. Prius itaque thronus super firmamentum, & potest homo super thronum visus esse describitur: quia humani generis Redemptor, humanitatem, quam descendendo sub Angelis assumpsit, ascendendo super Angelos exaltavit. Sic vero factum eum sub Angelis dicimus, sicut factum sub lege, prædicante Apostolo, audivimus. Assumptam ergo humanitatem sub Angelis accipimus pro ea minoratione, in qua dignatus est apparere. Nam mox ut Verbum caro factum est, mox Deus homo potestate super Angelos fuit. De ipso quippe ante passionem scriptum est: *Ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei.* *Matt. 4. b* Sed tamen ut humanitatis ejus infirmitas monstraretur, rursus de eo scriptum est: *Apparuit illi Angelus de celo, confortans eum.* *Luc. 22. c* Indumento ergo utriusque naturæ huic & Angeli ministrare, hunc & Angelus confortare describitur. Unus quippe in utraque natura: quoniam qui Deus ante sæcula exiit, homo factus est in fine sæculorum, Cui tamen ante passionem suam & Angeli ministrant, & hunc Angelus confortat. Post passionem vero atque resurrectionem ejus huic Angeli ministrare possunt, sed jam hunc confortare non possunt: quia, ut prædictum est, etsi prius firmamentum sub throno apparuit, jam tamen homo super thronum est. In cuius persona, ut Propheta sanctus adunationem utriusque naturæ se vidisse ostenderet, protinus adjunxit: *[Et vidi quasi speciem electri.]* Quid est quod aspectus hominis videtur in throno quasi species electri, nisi quod in electo, sicut longe superius diximus, aurum argentumque miscetur, ut res una ex metallis duobus fiat? In qua & per argentum auri claritas temperatur, & per auri claritatem species clarescit argenti. In Redemptore autem nostro utraque naturæ, id est, divinitatis & humanitatis inconfuse ac inseparabiliter unitæ sibi met atque conjunctæ sunt; ut & per humanitatem, divinitatis ejus claritas nostris possit oculis temperari, & per divinitatem humana in eo natura claresceret, atque exaltata fulgorem ultra hoc quod creata fuerat, haberet. Ipse vero aspectus hominis super thronum, & species electri quam vidit, qualis ei apparuerit, adhuc describens subjungit: *[Velut aspectus ignis intrinsecus per circuitum, à lumbis ejus & desuper: & à lumbis ejus usque deorsum vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu.]* Quid est quod mediator Dei & hominum homo Christus Jesus à lumbis & desuper aspectum ignis intrinsecus per circuitum habere describitur, & à lumbis & deorsum speciem ignis splendentis in circuitu? Investigandum namque est, quare à lumbis & desuper ignem intrinsecus, nec tamen splendentem ignem habere narratur; à lumbis vero & deorsum habere ignis speciem dicitur, non tamen hunc habere intrinsecus memoratur; quia & splendentem & in circuitu hunc habere describitur. Quid enim lumborum nomine, nisi propago mortalitatis exprimitur? Propter quod etiam de Levi dicitur, quia adhuc in lumbis patris erat cum Melchisedech occurrit Abra-

hae. De lumbis vero Abrahae virgo Maria exiit, in
 cuius utero Unigenitus Patris per Spiritum sanctum
 incarnari dignatus est. Ex qua incarnatione univer-
 so innotuit mundo Deus, sicut & per Psalmistam di-
 tur: *Accingere gladium tuum circa femur tuum po-
 tentissime. Gladium etenim circa femur potentissi-
 mus sumpsit, quia sermo praedicationis illius, ex
 incarnatione convaluit. Quid vero iste ignis desi-
 gnat, nisi ardorem sancti Spiritus, qui corda quae
 repleverit, incendit? De quo ipsa Veritas dicit:
 Ignem veni mittere in terram. Quid est ergo, quod
 in hoc aspectu hominis qui Propheta apparuit, a
 lumbis superius intrinsecus per circuitum ignis ar-
 det, a lumbis vero inferius non ignis intrinsecus,
 sed in circuitu resplendet: nisi quod ante incarna-
 tionem unigeniti Redemptoris nostri, sola intra se
 Judaea ardorem amoris ejus habuit: post incarna-
 tionem vero illius in circuitu ejus ignis resplenduit,
 quia in universo mundo gentibus claritatem sancti
 Spiritus effudit? Prius ergo ignis intrinsecus erat,
 sed splendor non erat: quia Spiritus sanctus in mul-
 tis quidem partibus Judaeam replebat, sed ad noti-
 tiam Gentium necdum ejus lumen emicnerat. A
 lumbis vero ejus & deorsum ignis in circuitu splen-
 det: quia postquam de Virgine carnem sumpsit, in
 humano genere longè lateque sancti Spiritus dona
 dilatavit. Et notandum, quod ignis iste a lumbis
 superius per circuitum esse describitur, non extrin-
 secus: quia amoris flamma, sicut dictum est, in ele-
 ctis atque spiritualibus viris ubique in suis finibus
 Judaeam replevit. Nec tamen exibat extrinsecus,
 quia sese in multitudinem Gentium non dilatabat.
 Quae ardoris flamma visa est postmodum in circuitu
 splendere, quia per mundi cardines in universis
 Gentibus omnipotentis Dei cepit amor excrecere.
 Erat ergo prius ignis intrinsecus, cum Jacob diceret:
 Salutare tuum expectabo Domine. Quod enim salu-
 tare dicimus Latine, hoc verbo Hebraico Jesus di-
 citur. In quo verbo beati Jacob Hebraico Jesus di-
 citur. In quo verbo beati Jacob mens ostenditur,
 quo modo Jesu desiderio ardebat, quem se moriens
 expectare perhibebat. Ardebat ignis, cum Moyses
 diceret: Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende
 mihi temetipsum, ut videam te. Ardebat ignis in
 mente, cum David diceret: Sitivit anima mea ad
 Deum vivum: quando veniam & apparebo ante fa-
 ciem Dei mei? Qui incarnationem Verbi desiderans,
 ait: Ostende nobis Domine misericordiam tuam, &
 salutare tuum da nobis. Ardebat ignis, cum Simeon
 de corruptione vitae praesentis exire desiderans, au-
 divit non prius visurum se mortem, nisi videret
 Christum Domini. Sed ecce jam ignis iste quasi sub
 lumbis exterioris resplendet, quia universa Gentilitas
 incarnati Dei est amore succensa. Quod tamen in-
 telligi & aliter potest, quia Redemptor noster Deus
 Dominus Jesus Christus per humanitatem suam ho-
 minibus innotuit, qui per divinitatem notus An-
 gelis & ante incarnationem fuit. Nobis ergo a lum-
 bis inferius resplendet in circuitu, cujus ignis in-
 trinsecus a lumbis superius ardet in caelo: quia illic
 caelestes spiritus eum in divinitate sua conspiciunt,
 & amoris eius ignibus accenduntur. Nos vero, qui
 hunc ex assumpta humanitate diligimus, adhuc in
 hac corruptibili vita positi, splendorem ignis illius
 foris habemus. Unus itaque super thronum est, qui
 & super lumbos ignem intrinsecus habet in Angelis,
 & sub lumbis ignem in circuitu habet in homini-
 bus; quia in omne quod ab Angelis amatur, per
 omne quod ab hominibus desideratur, unus est qui
 in cordibus ardet amantium. Hinc est enim, quod
 magna illa potestates angelicae, Seraphim, id est,
 incendium nominantur. Hinc de ipso omnium crea-
 tore scriptum est: Deus noster ignis consumens est.
 Ignis enim Deus dicitur, quia flammis amoris sui
 incendit mentes quas replet. Et idcirco Seraphim
 incendium dicuntur, quia potestates ei proximae, in*

A caelis inestimabili amoris ejus igne succensa sunt. Ex
 hoc igne succensa ardent in terra corda iustorum.
 Hoc igne calefacta redeunt ad poenitentiam corda
 peccantium, quae inflammata vehementer timorem
 in amorem vertunt. Nam quae prius tabescere metu
 ceperant, postmodum igne amoris flagrant. Et quia
 ejus membra sunt electi Angeli in caelo, ejus mem-
 bra sunt conversi homines in terra: unus homo est
 qui & super lumbos ardet intrinsecus, & sub lumbis
 inferius ignis sui splendorem in circuitu emittit:
 quia & Angelos ad amorem suum per divinitatem
 tenuit, & homines ad sancti ardoris sui desiderium
 ex humanitate revocavit. Sequitur: [Velut aspe-
 ctus arcus cum fuerit in nube in die pluviae.] Arcum
 omnipotens Deus inter se atque homines in signo
 posuit, ut ultra mundum diluvio non deleteret, dicens:
 Arcum meum ponam in nubibus, & erit signum so-
 deris inter me, & inter terram. Cumque obduxero
 nubibus caelum, apparebit arcus meus in nubibus, &
 recordabor foederis mei vobiscum. Unde & in arcu
 eodem color aquae & ignis simul ostenditur: quia &
 ex parte est caruleus, & ex parte rubicundus: ut
 utriusque iudicij testis sit, unius videlicet facienda,
 & alterius facti, sed jam non ulterius facienda: quia
 mundus quidem iudicij igne cremabitur, sed aqua
 jam diluvij non deleter. Quid est autem quod splen-
 dentem ignem a lumbis hominis throno praesidentis,
 sicut aspectus arcus cum fuerit in nube in die plu-
 viae, Propheta conspexit? Quia enim per ignem,
 sicut dictum est, ardor sancti Spiritus designatur,
 quae similitudo est arcus & spiritus, & ignis qui ap-
 paruit, ut quasi aspectus arcus apparuisse diceretur?
 Sed si ipsi, quam praediximus, visioni arcus intendi-
 mus, quo modo arcus significet spiritum videmus.
 In arcu quippe, sicut praefatus sum, aqua & ignis
 apparent. Et post mediatoris adventum, eò virtus
 Spiritus sancti in humano genere claruit, quo ele-
 ctos Dei & aqua baptismatis lavit, & igne divini
 amoris incendit. Quasi enim admixto colore aquae
 simul & ignis quidam arcus in nube ad probatio-
 nem ponitur, cum Veritas dicit: Nisi quis renatus
 fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire
 in regnum Dei. Qui arcus in nube est in die pluviae,
 quia in Dominica incarnatione, & in effusione praed-
 icationis ostenditur, ut ad veniam corda creden-
 tium, Domino parente, revocentur. Nubem enim,
 Redemptoris carnem non inconvenienter accipi-
 mus. De qua per Psalmistam dicitur: Qui ponit nu-
 bem ascensum suum. Nubem quippe ascensum suum
 posuit, quia is qui divinitate ubique est, carne ad
 caelestia ascendit. Expleta vero omni mystica visio-
 ne, subiungit: [Hic erat aspectus splendoris per gy-
 rum: & hac visio similitudinis gloriae Domini.] Quid
 enim in universo mundo sancti Spiritus gratia agat
 aspiciens, ait: [Hic erat aspectus splendoris per gy-
 rum.] Quae vero interius ejusdem sancti Spiritus
 gloria maneat, considerare volens, sed sicut erat
 non valens, subiungit: [Et hac visio similitudinis
 gloriae Domini.] Non enim ait: Visio gloriae, sed
 similitudinis gloriae: ut videlicet ostendatur, quia
 quantalibet se intentione mens humana tetenderit,
 etiam si jam phantasias imaginum corporalium a
 cogitatione compescat, si jam omnes circumscriptos
 spiritus ab oculis cordis amoveat, adhuc tamen in
 carne mortali posita, videre gloriam Dei non valet
 sicut est. Sed quidquid de illa est quod in mente re-
 splendet, similitudo & non ipsa est. Unde & ille
 praedicator, qui raptus usque ad tertium caelum fue-
 rat, dicebat: Videmus nunc per speculum in aenigma-
 te. Qua in re non despicienda nobis quaestio oritur,
 quo modo Joannes Evangelista cum erga miracula
 Redemptoris nostri Judaeorum perfidiam etiam ex
 verbis prophetis descripsisset, adjungit, dicens:
 Hac dixit Isaias quando vidit gloriam ejus, & locu-
 tus est de eo. Et si Ezechiel non gloriam, sed gloriae

GREGORII
 TOMAS

Psal. 44. a

Luc. 12. f

* all. patri- bus.

Gen. 49. d

Exod. 23. c

Psal. 41. a

Psal. 84. b

Luc. 2. d

Hebr. 12. d

Dent. 4. d

Gen. 9. b

Par. in Gen. c. 39.

1000. 3. a

* all. pro- pitiatio- nem.

Psal. 103.

1. Cor. 13. e

1000. 12. f

similitudinem vidit, quid est quod iste similitudinem gloriæ, & ille ejus gloriam vidisse describitur? Sed cum Joannes Evangelista prius miracula Redemptoris nostri narravit, atque infidelitatem Judæorum postmodum subdidit, hanc ejusdem Redemptoris nostri gloriam, quæ in mundo apparuit, Isaiam vidisse manifestat. Omne enim quod in terra mirum divinitus agitur, gloria omnipotentis Dei est, & ejus gloria in omnibus factis videtur. Isaias ergo ejus gloriam in terra vidit: Ezechiel verò gloriam in cælo, sicuti est, videre non potuit: quia aliter est gloria ejus in rebus factis, atque aliter in semetipso. Hæc ergo ejus gloria quæ in rebus est, videri potest: illa verò quæ in ipso est, videri modò nisi per similitudinem non potest. Sed hanc eandem similitudinem gloriæ quia Propheta vel sublevatus portare non potuerit, cognoscimus. Sequitur: [*Et vidi, & cecidi in faciem meam.*] Quid ergo de hoc viro fieret, si ita ut est, ejus gloriam vidisset, qui similitudinem gloriæ illius videns, sed ferre non valens, cecidit? Quia in re cum magno mærore pensare, & considerare cum lacrymis debemus, in quantam miseriam & infirmitatem cecidimus, qui & ipsum bonum ferre non possumus, ad quod videndum creati sumus. Est tamen & aliud quod de Propheta factò consideremus in nobis. Propheta enim mox ut gloriæ Domini similitudinem vidit, in faciem suam cecidit. Cujus similitudinem gloriæ quia nos per spiritum prophetiæ videre non possumus, hanc assidue cognoscere, & sollicitè contemplari in sacro eloquio, in cælestibus monitis, in præceptis spiritualibus debemus. Qui cum aliquid de Deo conspiciamus, in faciem nostram cadimus, quia ex malis erubescimus, quæ nos meminimus perpetrasse. Ibi enim cadit homo, ubi confunditur. Unde & Paulus quasi quibusdam in facie jacentibus dicebat: *Quem ergo fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis?* Ecce cælestis gratiæ dono largiente, obvolutum mysteriis libri initium in Ezechiel propheta discussimus, & dicta mystica moraliter differentes, volentem prophetiæ historiam ad terram traximus: ut quæ prius parvulorum animis mihi que similitudinem volabat, sed non elevabat, jam nunc ab eis legatur & cognoscatur, & volet & levet. Agamus ergo gratias Redemptori nostro, qui spiritali semper alimento nos reficit, qui panis vivus descendit de cælo, & dat vitam mundo. Qui vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia sæcula sæculorum, Amen.

Rom. 6. d

Joan. 6. e

HOMILIA IX.

Ezech. II. *Et audivi vocem loquentis, & dixit ad me: Fili hominis sta super pedes tuos, & loquar tecum. Et ingressus est in me spiritus, postquam locutus est mihi, & statuit me super pedes meos. Et audivi loquentem ad me, & dicentem: Fili hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices, qua recesserunt à me. Patres eorum prævaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc: & filij dura facie & indomabili corde sunt, ad quos ego mitto te. Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: si forte vel ipsi audiant, & si forte quiescant: quia domus exasperans est. Et sciens quia propheta fuerit in medio eorum. Tu ergo fili hominis ne timeas eos, neque sermones eorum metuas: quoniam increduli, & subversores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne*

timeas, & vultus eorum ne formides: quia domus exasperans est. Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant, & quiescant: quoniam irritatores sunt. Tu autem fili hominis audi quæcumque loquor ad te, & noli esse exasperans, sicut domus exasperatrix est. Aperi os tuum, & comede quæcumque ego do tibi. Et vidi, & ecce manus missa ad me, in qua erat involutus liber: & expandit illum coram me, qui erat scriptus intus & foris: & scriptæ erant in eo lamentationes, & carmen, & va.

Initium libri in Ezechiel propheta magnis obscuritatibus clausum, & quibusdam mysteriorum nodis ligatum, in homiliis octo, Domino nostro Jesu Christo largiente, discussimus. Jam nunc planiora sunt, & minus difficilia quæ sequuntur. Charitati itaque vestræ colloquimur, eidem omnipotenti Deo referentes, quia post tot opaca silvarum, tandem læti ad campos exivimus, in quibus liberis gressibus locutionis nostræ intrepidum pedem ponamus. Ecce enim postquam Propheta similitudinem gloriæ Domini contemplatus, in faciem suam cecidit, adjungit: [*Et audivi vocem loquentis, & dixit ad me: Fili hominis sta super pedes tuos, & loquar tecum.*] Ubi adhuc subditur: [*Et ingressus est in me spiritus, postquam locutus est mihi, & statuit me super pedes meos.*] Ecce divina vox jacenti Prophete jussit ut resurgeret. Sed surgere omnino non posset, nisi in hunc omnipotentis Dei spiritum intrasset: quia ex omnipotentis Dei gratia ad bona opera conari quidem possumus, sed hæc implere non possumus, si ipse non adjuvat qui jubet. Sic Paulus cum discipulos admoneret, dicens, *Cum metu & tremore vestram ipsorum salutem operamini:* illico quis in eis hæc ipsa bona operaretur adjunxit, dicens: *Deus est enim qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate.* Hinc est quod ipsa Veritas discipulis dicit: *Sine me nihil potestis facere.* Sed in his considerandum, quia sic bona nostra si omnipotentis Dei dona sunt, ut in eis aliquid nostrum non sit, cur nos quasi pro meritis æternam retributionem querimus? Si autem ita nostra sunt, ut dona Dei omnipotentis non sint, cur ex eis omnipotenti Deo gratias agimus? Sed sciendum est, quia mala nostra solummodo nostra sunt; bona autem nostra, & omnipotentis Dei sunt, & nostra: quia ipse aspirando nos prævenit ut velimus, qui adjuvando subsequitur, ne inaniter velimus, sed possumus implere quæ volumus. Præveniente ergo gratia, & bona voluntate subsequente, hoc quod omnipotentis Dei donum est, fit meritum nostrum. Quod bene Paulus brevi sententia explicat, dicens: *Plus illis omnibus laboravi.* Qui ne suæ videretur virtuti tribuisse quod fecerat, adjunxit: *Non autem ego, sed gratia Dei mecum.* Quia enim cælesti dono præventus est, quasi alienum se à bono suo opere agnovit, dicens: *Non autem ego.* Sed quia præveniens gratia liberum in eo arbitrium fecerat in bonum, quo libero arbitrio eandem gratiam est subsecutus in opere, adjunxit: *Sed gratia Dei mecum.* Ac si diceret: In bono opere laboravi, non ego, sed & ego. In hoc enim quod solo Domini dono præventus sum, non ego: in eo autem quod donum voluntate subsecutus, & ego. His igitur breviter contra Pelagium & Cælestium dictis, ad exponendi ordinem redeamus. [*Fili hominis sta super pedes tuos, & loquar tecum.*] Notandum nobis est ordo locutionis & operis, quia prius similitudo gloriæ Domini apparet ut dejiciat, postmodum alloquitur ut clevet, deinde superabundantis gratiæ spiritum mittit & levat, ac

Philip. 2. b

Ibid.

Joan. 15. a

1. Cor. 15. b

Ibid.